

УДК 378.016:316.774 + 004.7
DOI: 10.32403/978-966-322-528-9-2021-177-184

Марина Макарчук
Науковий керівник: Уладзімір Куліковіч

**РЕДАКТОРСЬКА ПІДГОТОВКА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА
«ТЕХНОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ: ІНФОРМАЦІЙНЕ
СУСПІЛЬСТВО ТА ЗМІ»: ОСНОВНІ ВИМОГИ**

У статті розглянуті ключові вимоги до редакторської підготовки та просування навчально-методичного комплексу для журналістів та працівників ЗМІ, розроблені на кафедрі редакційно-видавничих технологій (PIT) Белоруського державного технологічного університету (БДТУ). Встановлено відповідність рукопису зазначеним приписам. Наведено зразки дизайну та верстки майбутнього видання. Обґрунтовано використання інфографіки.

Ключові слова: навчально-методичний комплекс, редакторська підготовка, інфографіка, читацька адреса, дизайн, верстка.

Maryna Makarchuk
Academic adviser: Uladzimir Kulikovich

**EDITORIAL PREPARATION OF TEACHING
AND METHODOLOGICAL MANUAL
«TECHNOLOGIES OF THE XXI CENTURY:
INFORMATION SOCIETY AND MEDIA»:
BASIC REQUIREMENTS**

The article discusses the key requirements for editorial training and promotion of the educational and methodological complex for journalists and media workers, developed at the Department of Editorial and Publishing Technologies (EPT) of the Belarusian State Technological

University (BSTU). The compliance of the manuscript with the indicated prescriptions has been established. Samples of design and layout of the future edition are given. The use of infographics is justified.

Key words: *educational and methodological complex, editorial training, infographics, reader's address, design, layout.*

Сьогодні в медіаіндустрії і в засобах масової інформациї до молодих фахівців пред'являються більш підвищені вимоги, ніж в кінці ХХ ст. співробітник сучасної редакції ЗМІ повинен вміти працювати з текстом, графічним зображенням, аудіо- та відеоматеріалами, тобто вміти створювати якісний і цікавий контент. Крім цього, він повинен знати авторське право, основні тенденції розвитку світової журналістики.

Успішне вирішення цих завдань безпосередньо залежить від професіоналізму викладачів, їхнього вміння організувати науково-методичну роботу з урахуванням інноваційних підходів у навчанні [1], це означає, комплекс практичних заходів, заснованих на досягненнях науки і передового педагогічного досвіду [3].

Найбільш значущим критерієм ефективності наукової складової методичної роботи будь-якого педагогічного співробітника ЗВО є розробка навчально-методичного комплексу (НМК) з дисципліни [4].

Завдання статті — встановити основні редакторські вимоги щодо підготовки до випуску на паперовому носії НМК «Технології ХХІ століття: інформаційне суспільство та ЗМІ» для студентів факультету журналістики Білоруського державного університету (БДУ) з дисципліни «Інформаційне суспільство та ЗМІ» спеціальності «Журналістика міжнародна».

Матеріалом для розробки послужили тексти лекцій, наукові статті доцента кафедри міжнародної журналістики факультету журналістики БДУ.

В результаті ознайомлення з рукописом і вивчення теоретичних аспектів підготовки навчальної літератури на кафедрі редакційно-видавничих технологій (РВТ) Білорусь-

кого державного технологічного університету (БДТУ) були встановлені основні вимоги редактора до створення видавничого проєкту:

1. Відповідність комплексу навчальній програмі — структурно, логічно, характером подачі матеріалу, раціональним поєднанням теорії і практики.

2. Основні завдання НМК. Серед них: підвищення якості навчально-методичного забезпечення кафедри міжнародної журналістики; створення спеціальних умов для вивчення студентами навчальної дисципліни та активізація їх самостійної участі в даному процесі; систематизація знань у галузі журналістики з питань ЗМІ та інформаційного суспільства; покращення якості освітнього процесу шляхом нової та актуальної інформації; підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці за рахунок прищеплення здатності до самонавчання та самоконтролю.

3. Функціональне призначення — систематизувати знання в галузі журналістики з питань ЗМІ та інформаційного суспільства.

4. Читацька адреса — студенти спеціальності «Журналістика міжнародна», а також викладачі та студенти факультетів і шкіл журналістики, учні структур медіаосвіти, фахівці ЗМІ та комунікаційної сфери.

5. Структура НМК. Це чотири взаємопов'язані розділи: теоретичний, практичний, допоміжний і розділ контролю знань. Теоретичний розділ представлений лекційним («Поняття інформаційного суспільства», «Інформаційне суспільство і держава», «Моделювання інформаційного суспільства» і т. д.) і авторськими статтями («Бліп-культура в системі інформації», «Крос-медіа — інноваційний продукт журналістики», «Інформаційне суспільство: розвиток концепції» і т. д.). Практичний розділ представлений темами семінарських занять і темами рефератів. Ці розділи повною мірою відповідають навчальній програмі дисципліни, оскільки тут відображена остання актуальна інформація на

тему інформаційного суспільства та ЗМІ, а система знань створена відповідно до можливостей і знань студента. Методичний апарат представлений розділом контролю знань, де розміщений приблизний перелік питань до заліку, а також допоміжним розділом, де є короткий зміст до основних розділів лекційного матеріалу [2].

6. Дизайн і верстка. Виходячи з вищесказаних критеріїв підбиралися оптимальні і відповідні верстка та дизайн для цього НМК. Формат був обраний 60×84/16 — найпоширеніший, зручний і економний формат для університетських навчальних посібників. Також певною перевагою даного формату можна вважати те, що він не викликає складнощів з підбором матеріалу і устаткування. Формат смуги набору визначає розмір полів видання. З урахуванням формату був обраний розмір 6½×9½ кв., де розміри полів до обрізки відповідно рівні: корінець — 13 мм, головка — 18 мм, боковик — 20 мм, нижнє — 21 мм. Таким чином, смуга вийде задовільно широкою, але і поля залишаться досить великими, щоб виконувати свої основні функції: давати відпочинок очам під час читання, оберігати друкований текст від забруднення під час використання і надавати сторінці та розвороту книги закінчену, зручну для читання форму.

В якості основного шрифту для видання була обрана гарнітура Century Schoolbook. Перш за все це добре читаємий шрифт за рахунок великих зарубків, округлого з'єднання з основними штрихами. Величина зарубків покращує читаємість, шрифт має красиву форму, що дозволяє використовувати його як в заголовках, так і для основного тексту видання (рис. 1).

Головним і обов'язковим атрибутом будь-якого видання, а також його візитною карткою, є обкладинка. Обкладинка навчальних видань більшою мірою повинна бути інформативною: на ній обов'язково повинні знаходитися відомості про автора, назва посібника, місце випуску, ім'я видавця і рік випуску видання. Часто при створенні обкла-

<p style="text-align: center;">I. ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ РАЗДЕЛ Авторские публикации</p> <p style="text-align: center;">БЛИП КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ИНФОРМАЦИИ</p> <p>В плоскости информационного общества обозначились различные теоретические подходы и тенденции, характеризующие внимание к тому или иному аспекту существования в обществе сложившейся в ракурсе информации и технико-технологических средств ее передачи и распространения социальные перспективы. Поку со временем выдвигает то общество, которое сумеет выжить, сломать границы существования в новой информационной среде. Культура, образование и социальная сфера являются звеньями цепи общего образования человека. Однако благодаря развитию технологий не менее важной составной частью выступает культура информатизации.</p> <p>В последние годы претерпели немалые изменения ее структура, содержание, функции, цели, задачи, приоритеты. Информатизация общества как многомерного явления обуславливает, поскольку возрастает потребность постоянного повышения квалификации, обновления знаний, освоения новых видов деятельности. Информатизацию общества сопровождает процессивное изменение типа культуры, доминирует другой тип культуры – информационная культура, понимаемая не в узком терминологическом или информатизационно-технологическом смысле, а в широком культурологическом значении [3, с. 104].</p> <p>С развитием общества информация как субстанция обретает немалый, дан нам во всей полноте и определенно является средством, с помощью которого субъект ориентуется в окружающем его мире. С течением времени происходит постоянное изменение ее качества и количества. Если с изменением количественных параметров информации все достаточно ясно, и ей стремительно возрастает, то вопрос качественного преобразования информации заслуживает более пристального внимания.</p> <p>Первым и фундаментальным параметром информации признавалась с помощью органов чувств человека, в основном – зрения и слуха. Передаваясь, она с помощью голоса, жестов, традиционных технологических устройств. Эволюция человечества, изменение его социальной деятель-</p>	<p>ности расширяла информационную сферу, которая позволяла аккумулировать информационные ресурсы, делать знания общими достоянием. Отрицание влияния на развитие информационной сферы социальными условиями, благодаря которым коммуникативная информация могла бы значительно меньшими затратами развиваться на большие расстояния и храниться долгое время. Позже появились другие средства передачи информации. В конце XIX века развитием этой сферы был для гражданской войны – появились множительные информационно-телекоммуникационные технологии. Постепенно в малейшем обществе коммуникативная информация элементов преобладающей, а достижения последнего времени увеличили ее объем настолько, что человеку стало невозможно тщательно проверить все поступающее через информационные каналы и привнести их в систему. Другое явление характеризующей функцией Ф. Тоффлера можно бы назвать другой, а не технологический друг с другим фрагментом информации – объектом, данными, образам, моделями – базисом [1, с. 3]. С тех пор человек возмущает свою модель реальности, часто ее создает, используя тот или иной тип информации, создавая и изменяя ее в окружающем мире.</p> <p>Первым типом культуры считается от мифологической культуры, второй – второй волне индустриальной, демифологической индустриальной, культурой, быта, средств информации. Параметры этой типологии Ф. Тоффлер видит в усложнении роли специализированных журналов, увеличении количества средств связи в области рекламы, сфере образования, спорта [2, с. 37]. Если рассматривать культурологические характеристики информационного общества, то формирование блип-культуры можно отнести к началу 1980-х годов, когда категория «время» выделяется в качестве важнейшей ценности, возрастает значимость культурного досуга, превращается в «рекреативную» категорию «каждого человека». Несмотря на то, что с 1990-х годов прошлого столетия стала культивироваться новая система ценностей современного человека с ее трансформацией под воздействием процесса глобализации, блип-культура продолжает существовать, развиваться и влиять на формирование социального потребления.</p> <p>Соответствующие выкладки придают блип-культурам глобализации и в современном медиа пространстве Республики Беларусь. Многочисленные примеры говорят о том, что функциональные национальные СМИ претерпевают эволюционные изменения в соответствии с общими процессами</p>
<p style="text-align: center;">12</p>	<p style="text-align: center;">13</p>

Рис. 2. Приклад розвороту теоретичного розділу з авторськими статтями та публікаціями

динок для навчальних посібників користуються лише цим критерієм, забуваючи про естетичну сторону, адже видання має не тільки пояснювати, а й зацікавити читача.

При розробці Обкладинки для видання «Технології XXI століття: інформаційне суспільство і ЗМІ» враховувалося кілька факторів: функціональне призначення, мета, читацька адреса і зміст рукопису. Головною метою було створити цікаву, привабливу, сучасну обкладинку. В якості основного кольору використовувався синій колір і його відтінки, оскільки це колір сталості, завзятості, наполегливості, відданості, самовідданості, серйозності, строгості. Геометричні фігури — це основні форми, які використовувалися при створенні обкладинки.

Ілюстрації в тексті відіграють важливу роль у розумінні інформації. Зображення повинні бути, в першу чергу, пізнавальні, виховні і доповнюючі. Вони розширюють текст, надають додаткове розуміння, відображають ознаки реального світу, а також сприяють кращому розумінню і

запам'ятовуванню текстової інформації. Однак у цьому навчально-методичному посібнику ілюстрації були вилучені, оскільки їх використання було недоцільне: вони не несли ніякого смислового навантаження і не супроводжували, не коментували текст.

Особливе місце у виданні займає інфографіка (рис. 2). Згідно оксфордського словника англійської мови, інфографіка (або інформаційна графіка) — це «візуальне представлення інформації або даних». Вона являє собою добірку зображень і діаграм разом з мінімальною кількістю супровідного тексту, яка дозволяє швидко зрозуміти суть освітлюваної теми [5]. Використання інфографіки для пояснення деяких моментів тексту вважається найбільш ефективною, оскільки креативна подача матеріалу допомагає привернути увагу читача, викликати інтерес, зрозуміти і доповнити зміст тексту, а також з легкістю його запам'ятати.

Для просування навчальної літератури використовуються такі ж методи, як і для будь-якого іншого виду, проте

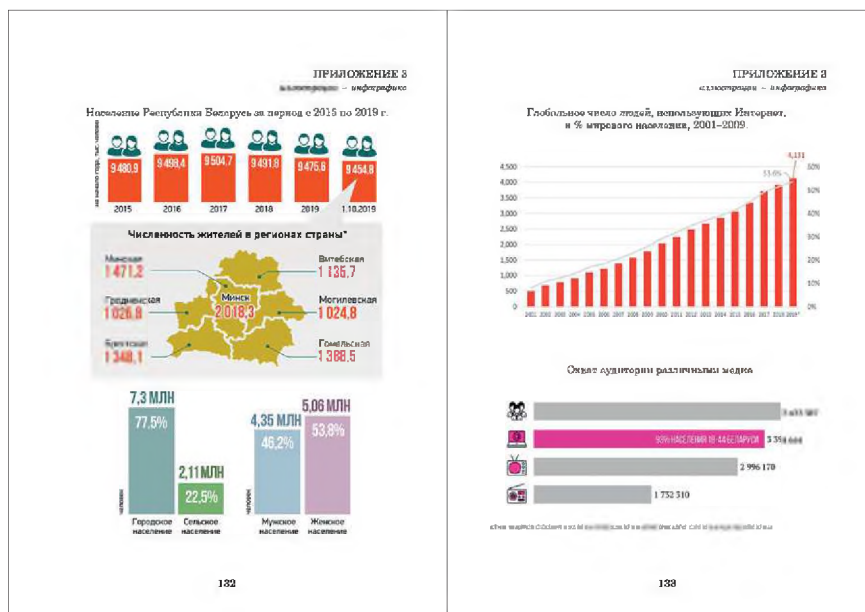

Рис. 2. Пример оформления страницы с инфографикой

все ж має відмінності. НМК мають певну цільову аудиторію, вузьку тематику, сильно залежну від галузі знань, а також даний вид навчальної літератури використовується часто лише всередині університету, що багато в чому обмежує його рекламу.

Для реклами активно використовується просування за допомогою електронних бібліотек університетів у зв'язку з тим, що електронні видання користуються великою популярністю серед студентів і найбільш зручні у використанні.

Участь університетів у різного роду конференціях, наукових симпозиумах, виставках і ярмарках допомагає в рекламі власної продукції, оскільки є можливість привернути увагу до книги серед інших вищих навчальних закладів зі схожою спеціальністю.

Можна стверджувати, що НМК «технології XXI століття: інформаційне суспільство і ЗМІ» інформативно і досконально опрацьовано. Підготовлений в друкованому вигляді та з електронним аналогом, він дозволить викладачеві і студенту побачити повністю спланований навчальний процес, кожен його етап і окрему дію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алтайцев, А. М. Учебно-методическое обеспечение как модель организации учебных материалов и средств дистанционного образования. Минск : БГУ, 2014. 288 с.

2. Макаруч, М. В. Разработка концепции учебно-методического пособия «Технологии XXI века: информационное общество и СМИ» // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет конеренції студентів, магістрантів та аспірантів (Львів, 25 лютого 2021 р.). Л. : УАД, 2021. С. 147–150.

3. Кириллина А. А., Павлова Е. Н. Методические указания по разработке учебно-методического обеспечения дисциплины. Якутск : Изд-во Якутского университета, 2017. 25 с.

4. Учебно-методический комплекс // Википедия. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Учебно-методический_комплекс.

5. Что такое инфографика? // Venngage. URL: <https://ru.venngage.com/blog/что-такое-инфографика/>.